

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 464/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Romanom Grigelom, Nad plážou 16, Banská Bystrica, proti postupu Mestského súdu Bratislava I (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-(8T) 7T/6/2011 [pôvodne sp. zn. (8T) 7T/6/2011] takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava I (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-(8T) 7T/6/2011 [pôvodne sp. zn. (8T) 7T/6/2011] po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 507/2017 z 12. decembra 2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. B1-(8T) 7T/6/2011 **k o n a ť** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **4 500 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. augusta 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať mestskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie 18 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol obžalovaný pre zločin útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. d) Trestného zákona. Trestné konanie trvá od 27. januára 2011.

3. Vo veci sťažovateľa už ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 507/2017 z 12. decembra 2017, ktorým už vyslovil porušenie uplatneného základného práva v namietanom konaní okresného súdu, priznal finančné zadosťučinenie 500 eur a náhradu trov konania. Z dôvodu nedostatočného finančného zadosťučinenia podal sťažovateľ sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý sťažovateľovi rozhodnutím zo 14. februára 2019 vo veci [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 23222/18 priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 990 eur.

4. Sťažovateľ namietal celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako 12 rokov. Namietal, že vec je po právnej a skutkovej stránke mimoriadne jednoduchá a k dĺžke konania žiadnym spôsobom neprispel. Sťažovateľ argumentuje, že medzičasom vykonal trest odňatia slobody v trvaní 10 rokov a vedie riadny život.

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 464/2023 z 28. septembra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v namietanom konaní v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú.

6. Mestský súd vo vyjadrení uviedol, že dĺžka namietaného konania v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sa predĺžila v dôsledku zmeny zákonnej sudkyne začiatkom roka 2020, personálnou poddimenzovanosťou súdu a následnou nepriaznivou pandemickou situáciou. Zároveň žiadal ústavný súd zväžiť požadované finančné zadosťučinenie vzhľadom na to, že začiatkom roka 2024 súd vo veci meritórne rozhodne.

III.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako ESLP)

prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok EŠLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

9. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania. Zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

10. Predmetom namietaného konania je trestnoprávne konanie sťažovateľa, ktorý bol obvinený zo zločinu útoku na verejného činiteľa. Namietané konanie sa začalo podaním obžaloby v roku 2011. Z vyjadrenia mestského súdu vyplynulo, že sťažovateľ aktívne nespolupracoval so súdom (predvedenie na hlavné pojednávania prostredníctvom polície), avšak nedopustil sa takého konania, ktoré by v dôsledku jeho správania namietané konanie extrémne predĺžilo (porov. III. ÚS 381/2023).

11. Včasnosť vybavenia veci sa ani po náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 507/2017 z 12. decembra 2017 nezlepšila (ďalších viac ako 6 rokov). Dosiaľ nebolo vo veci rozhodnuté rozsudkom, čo samo osebe postačuje na konštatovanie neprimeranej dĺžky súdneho konania. Z vyjadrenia mestského súdu vyplynulo, že v namietanom konaní došlo k opakovanému odročovaniu hlavného pojednávania, a to (i) 11. marca 2021, ktoré bolo 10. marca 2021 zrušené z dôvodu nariadených obmedzení počas nepriaznivej pandemickej situácie, (ii) 22. apríla 2021, ktoré bolo 6. apríla 2021 zrušené z dôvodu pretrvávajúcej pandemickej situácie, (iii) 7. júla 2021, ktoré bolo 22. septembra 2021 zrušené z dôvodu pracovnej neschopnosti sťažovateľa, (iv) 22. septembra 2021 bolo hlavné pojednávanie odročené a nový termín hlavného pojednávania bol určený na 28. október 2021, pričom sťažovateľ musel byť na hlavné pojednávanie predvedený políciou. Pre účely doplnenia dokazovania bol ďalší termín hlavného pojednávania nariadený na 21. január 2022. Rovnako bolo odročené ďalšie pojednávanie pre účely zisťovania stavu konania na Okresnom súde Trenčín. Po 6 mesiacoch bol súdu doručený rozsudok Okresného súdu Trenčín z 10. decembra 2021. Následne súd 16. septembra 2022 vyžiadal spisy z Krajského súdu v Trenčíne (sp. zn. 23Ntc/5/2014) a z Okresného súdu Trenčín (sp. zn. 8T/99/2018), ktoré s namietaným konaním súvisia. Súd nariadil termín hlavného pojednávania 11. októbra 2023, ktorý bol zrušený 1. februára 2024 z dôvodu opätovného vyžiadania rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne (sp. zn. 23To/53/2022). V súčasnosti prebieha príprava záverečných rečí procesných strán.

12. Mestský súd ospravedlňoval dĺžku konania zmenou zákonného sudcu, personálnou poddimenzovanosťou a nepriaznivou pandemickou situáciou. K uvedenému tvrdeniu ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry uvádza, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvedenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom

súdobov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

13. Ústavný súd konštatuje, že výrazne obdobie nečinnosti, ktoré súd žiadnym spôsobom neospravedlnil, boli od 2017 až do roku 2021 (t. j. viac ako 4 roky). Nesústredenú činnosť ústavný súd vzhladol pri opätovnom vyžiadaní rozhodnutia krajského súdu. Namietané konanie bolo poznačené aj obmedzeniami týkajúcimi sa nepriaznivej pandemickej situácie COVID-19 (od marca 2020 do februára 2022). Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti viackrát uznal, že obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi. Ústavný súd tiež konštatoval, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 577/2022, III. ÚS 704/2022, III. ÚS 190/2023). V súlade s judikatúrou ESĽP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESĽP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81). Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022).

14. Postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) sa vyznačoval nečinnosťou a nesústredenou (neefektívnou) činnosťou, čo odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okolnosti prípadu opodstatňujú aj uloženie príkazu mestskému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov, ktorá povinnosť predchádzajúcim nálezom uložená nebola [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

16. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 18 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (zločin útoku na verejného činiteľa), povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania (viac ako 6 rokov po náleze ústavného súdu), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd s prihliadnutím už aj na v minulosti priznané finančné zadosťučinenie považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 4 500 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

17. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur vrátane dane z pridanej hodnoty. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu